

Werk boven inkomen

Vier jaar geleden werd de kiezer opgeroepen CDA te stemmen om ervoor te zorgen dat Lubbers "het karwei kon afmaken". Uit het vorige week uitgebrachte concept-verkiezingsprogramma van het CDA blijkt dat het karwei eigenlijk nog moet beginnen. De internationale recessie en de steeds scherpere internationale concurrentie hebben in de afgelopen jaren duidelijk gemaakt dat de Nederlandse economie veel ingrijpender moet worden aangepast dan vier jaar geleden nog voor mogelijk werd gehouden. Het CDA wil daarom nu het minimumloon afschaffen, de sociale uitkeringen verlagen, het verschil tussen lonen en uitkeringen vergroten, de collectieve uitgaven bevriezen en de collectieve lasten verminderen. Op die manier moet de voortdurende verslechtering van de verhouding tussen het aantal werkenden en het aantal ontvangers van een uitkering worden gekeerd, want dat is de bijl aan de wortel van de verzorgingsstaat.

In de pers heeft vooral het afschaffen van het minimumloon veel aandacht gekregen, hoewel dat eigenlijk een van de minst radicale maatregelen is die het CDA voorstaat. Uit een CPB-studie twee jaar geleden bleek dat het 10% achterblijven van het minimumloon bij het gemiddelde loon gedurende de jaren tachtig 120.000 arbeidsjaren extra werkgelegenheid heeft opgeleverd. Dat het effect niet groter is, komt omdat er nauwelijks werknemers zijn die het minimumloon verdienen. In vrijwel alle cao's beginnen de laagste loonschalen ruim boven het minimumloon. Sterker, werkgevers die banen op minimumloonniveau willen aanbieden, komen in conflict met de algemeen-verbindendverklarde cao's. Dat er onvoldoende banen op laaggeschoold niveau ontstaan, komt dus niet zozeer door het wettelijk minimumloon, maar door de cao's die verhinderen dat lonen worden uitbetaald die in overeenstemming zijn met de produktiviteit van laaggekwalificeerde groepen op de arbeidsmarkt. Daarom zou het voor de hand hebben gelegen als het CDA had gepleit voor afschaffing van de algemeen-verbindendverklaring van cao's die de werkgelegenheidskansen van laaggeschoolden verkleinen. Dit gebeurt echter niet.

Afschaffing of verlaging van het minimumloon is wel belangrijk in zoverre daarmee het referentieniveau voor de sociale uitkeringen vermindert. Een groot probleem van de Nederlandse arbeidsmarkt is dat het verschil tussen netto verdiende lonen en netto uitkeringen te gering is. Dat vormt een rem op de arbeidsparticipatie. In een recent artikel in *ESB* heeft Den Butter becijferd in hoeverre de sociale voorzieningen in ons land de arbeidsparticipatie negatief hebben beïnvloed. Volgens deze berekeningen had de werkgelegenheid nu bijna 900.000 arbeidsjaren hoger kunnen zijn als het niveau van de uitkeringen in de periode 1970-1990 10% lager was geweest¹. Dat komt niet zozeer door de directe aanzuigende werking van hoge uitkeringen, maar vooral door de multiplierwerking van de wig. De stijging van de gemid-

delde en marginale lastendruk heeft een negatieve spiraal op gang gebracht, waarbij steeds meer mensen in de vangnetten van de sociale zekerheid verstrikt zijn geraakt. Dit mechanisme is nog versterkt door een tweede spiraal van groeiende acceptatie en toenemend beroep op de sociale zekerheid naarmate meer uitkeringen werden toegekend. Het vergroten van het verschil tussen loon en uitkering kan helpen om de multipliers de andere kant op te laten werken.

Het derde element in het CDA-verkiezingsprogramma is een (reële) bevriezing van de collectieve uitgaven gekoppeld aan een vermindering van de collectieve lasten. Berekeningen van Knoester suggereren dat een jaarlijkse gelijktijdige verlaging van collectieve uitgaven en collectieve lasten met 1% van het nationaal inkomen de werkloosheid met zo'n 60.000 personen per jaar kan doen afnemen². Hiervoor zijn geen extreme bezuinigingen nodig: zo'n f 25 miljard in de komende vier jaar. Van belang is wel in welke vorm de lastenverlichting wordt gegoten. Berekeningen van Gelauff laten zien dat een vermindering van het tarief van de eerste inkomstenbelastingsschijf of een vergroting van het arbeidskostenforfait effectiever is dan bij voorbeeld een verlaging van de btw met een zelfde bedrag³.

Leidt dit alles niet tot een zodanige toename van de inkomensongelijkheid, dat de maatregelen daarmee haast per definitie onhaalbaar zijn? Twee opmerkingen zijn in dit verband van belang. In de eerste plaats moet worden beseft dat van elke gulden die in de collectieve sector wordt geheven, 80 cent weer neerslaat in het inkomensdecieel waaraan hij is onttrokken. Er is dus ruimte voor een omvangrijke 'balansverkortung' zonder dat de inkomensverdeling wordt verstoord. In de tweede plaats gaat de herverdeling gepaard met een groot verlies aan efficiency, waardoor iedereen slechter af is. Waarschijnlijk is een beleid dat banen schept voor kansarme groepen het meest sociale inkomensbeleid. Het is in elk geval beter dan het illusionisme van de koopkrachtplaatjes die een niet bestaande realiteit weerspiegelen.

De hier besproken voorstellen van het CDA zijn vooral defensief van aard. Zij dienen te worden aangevuld met meer offensief gerichte maatregelen, in de sfeer van onderwijs, technologie en infrastructuur. Het CDA-programma bevat daartoe aanzetten. Maar ook wat dit betreft moet het karwei nog grotendeels worden begonnen.

L. van der Geest

1. F.A.G. den Butter, Het aanbodeffect van sociale zekerheid, *ESB*, 2 juni 1993.

2. A. Knoester, Internationale belastingverlaging: lessen voor Nederland, *ESB*, 18 augustus 1993.

3. G.M.M. Gelauff, Belastingen en werkgelegenheid, *ESB*, 30 september 1993.